

Причинна (дуже стисло)

Тарас Шевченко

На Дніпрі — буря. Горами здіймаються хвилі, гнуться від вітру тополі. А на березі щось біле блукає. То не русалка, а дівчина, яку ворожка зробила причинною, щоб не сумувала за молодим козаком. Торік він пішов у похід, обіцяв повернутися, та все не їхав. Дівчина-сирота щиро полюбила козака, побивалася за ним, не знаючи, чи живий, чи ні, кохає її чи іншу зустрів.

Так вона ходила берегом, а тим часом з води виринули русалки й залоскотали її.

Вранці виїхав із діброви козак, його кінь вороненький ледве ступав. Під'їхав до того дуба, де розлучився з коханою дівчиною, побачив милу, а вона лежить не дихаючи. Розігнався тоді козак та в дуб головою!

Невдовзі проходили там дівчата, що йшли в поле жати. Побачили коня, козака й дівчину під дубом. Думаючи, що ті сплять, хотіли злякати, але, зрозумівши, що вони неживі, втекли. Козака й дівчину, як сиріт, поховали громадою. Посадили над козаком явір та ялинку, а над дівчиною — червону калину. На гілках співають птахи, поки зійде місяць і повиходять з Дніпра русалки.

Лілея

Лілею питає Цвіт Королевий, чому її, коли росла, люди не любили, а тепер очей не зводять, милуються. І розповіла Лілея своєму братові, Цвіту Королевому, що була вона колись людиною, а мати її все журилася, на неї дивлячись, і проклинала пана. Потім мати померла, а її пан взяв у палати, виростив. Не знала тільки, що вона байстря, паноті донька. Пан десь поїхав, її покинув, люди ж його прокляли й будинок спалили. А її остригли, поглумилися, вигнали, навіть узимку до хати не пустили. Як померла, проросла квіткою, Лілеєю — снігоцвітом, і тепер дівчата нею квітчаються, веселить вона людей — тих самих, що вбили її й матір. Заплакала Лілея, а Цвіт Королевий схилив їй на біле плече червоно-рожеву голівоньку.

Критика, коментарі до твору, пояснення (стисло):

Балади стали першими поетичними творами Т. Шевченка. Вони мають виразний романтичний характер, написані за українськими народними легендами про русалок, які можуть залоскотати людину, про ворожок, що вміють лікувати душевний біль, про квіти й дерева, в які перетворилися колись гарні дівчата з трагічною долею. У цих творах присутні чудові описи природи, здебільшого в романтичному дусі.